

Wykorzystajmy dyskusję nad raportem „Polityka surowcowa Polski” do namysłu nad tym, co zrobić, aby zrealizować oczekiwania nowego pokolenia Polaków

Mapa zasobów kopalni a CSR

Działania z zakresu CSR* (Corporate Social Responsibility) – społecznej odpowiedzialności biznesu, czy odpowiedzialnego biznesu, mają charakter interdyscyplinarny: istotne są zmienne ekonomiczne, historyczne, kulturowe, zmienne z zakresu zarządzania, psychologii, filozofii, socjologii organizacji oraz nauk politycznych. Jeśli chcemy lepiej rozumieć procesy i zjawiska towarzyszące CSR, pomocne jest analizowanie tych działań w kontekście ujęcia systemowego funkcjonowania przedsiębiorstwa, w którym uwzględnia się sieć współzależności i powiązań organizacji z jej otoczeniem (grupami bliższych i dalszych interesariuszy).

Od 1 stycznia 2017 r. spółki giełdowe będą musiały informować o działaniach związanych z społeczną odpowiedzialnością biznesu. Taki obowiązek wprowadza

unijna dyrektywa. W Polsce wytyczne w tej sprawie pojawiają się prawdopodobnie dopiero w przyszłym roku. Firmy w tej chwili raportują swoje działania w tym zakresie, ale robią to raczej dla prestiżu, koncentrując się na akcjonariuszach i klientach. Jest to element budowania strategii powiązanej z funkcjonowaniem w określonym społeczeństwie (w czasie i przestrzeni). Kolejnym etapem powinno być raportowanie także o tym, jak realizują cele dla społeczeństwa, np. wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, wsparcie efektywności lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego, walka z bezrobociem, współpraca z organizacjami obywatelskimi i partycypowanie w przygotowywaniu inwestycji gminnych.

Przyjęta w kwietniu ubiegłego roku dyrektywa dotycząca ujawniania informacji o różnorodności nałoży na spółki zatrudniające powyżej 500 osób obowiązek ujawniania m.in. zagadnień: ochrony środowiska, polityki społecznej, zapobiegania korupcji i poszanowania

Zabezpieczenie możliwości eksploatacji złóż kopalni jako źródła surowców mineralnych jest nieodzownym warunkiem zrównoważonego rozwoju i sprawiedliwości międzypokoleniowej. Złoża te są nieodnawialnym składnikiem środowiska, co nakłada obowiązek oszczędnego i racjonalnego ich wykorzystywania. W ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinny być opracowywane w poszczególnych gminach plany gospodarki zasobami kopalni do produkcji surowców budowlanych (piasków i żwirów, kopalni do produkcji kruszywa łamanego, ceramiki budowlanej), wraz z programem zagospodarowania terenów poeksploatacyjnych.

Prof. dr hab. inż. Marek Nieć – Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN, Komisja Zasobów Kopalni

praw człowieka. To pozwoli spółkom przygotować strategię i zainicjuje politykę, która jest potrzebna i jest wartością dodaną zarówno dla otoczenia zewnętrznego, jak i dla niej samej (w tym akcjonariuszy).

CSR a polityka surowcowa

CSR powinno służyć do zwiększenia konkurencyjności regionu poprzez rozwijanie inwestycji bazujących na regionalnych lub lokalnych zasobach ludzkich, naukowych czy surowcowych.

Jego celem powinno być promowanie innowacji w całym łańcuchu współpracy przedstawicieli administracji, samorządów i nauki, tworzenie wartości dodanej surowców, ponieważ pojawia się potrzeba rozwiązywania problemów związanych z opinią lokalnych społeczności lub organizacji ekologicznych.

Stało się to normą dla przemysłu surowcowego na całym świecie. Także w Polsce tego typu sytuacje zdarzają się

coraz częściej. Krajowa literatura naukowa z zakresu gospodarki surowcami mineralnymi praktycznie milczy na ten temat, podczas gdy w świecie problem został już zauważony i stał się przedmiotem analiz. W Polsce nie ma instytucji, która zajmowałaby się obserwowaniem międzynarodowych trendów politycznych i technologicznych w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi.

CSR powinno się skupić przede wszystkim na przekazaniu wiedzy społeczności lokalnej na temat projektu górniczego. Rzucić nieco światła na skomplikowaną i delikatną materię relacji między przemysłem wydobywczym a społeczeństwem, w sytuacji gdy wzrost świadomości społecznej i ekologicznej w kraju wyprzedzi, jak się wydaje, rozwój gospodar-

czy. Postępowanie inwestora w przypadku konkretnych projektów, zwłaszcza w etapie przedinwestycyjnym – koncepcyjnym, powinno być szczególnie delikatne i obejmować rozpoznanie potencjalnych źródeł konfliktu, co zresztą normuje ustawa Prawo ochrony środowiska.

Jeżeli negatywny obraz polskiego górnictwa tworzył się latami, to proces odbudowy wizerunku prowadzony musi być w sposób celowy i systematyczny. Należałoby opracować ogólną strategię oraz bardziej szczegółowy plan różnorodnych działań, jak się wydaje ze szczególnym uwzględnieniem kampanii medialnych, np. wykorzystać dyskusję ogólnopolską nad niedawno opublikowanym raportem „Polityka surowcowa Polski – Rzecz o tym czego nie ma, a jest bar-

* Społeczna odpowiedzialność biznesu (przedsiębiorstw) (z ang. CSR – Corporate Social Responsibility) koncepcja, według której przedsiębiorstwa na etapie budowania strategii dobrowolnie uwzględniają interesy społeczne i ochronę środowiska, a także relacje z różnymi grupami interesariuszy. Zgodnie z definicją Komisji Europejskiej jest „odpowiedzialnością przedsiębiorstwa za ich wpływ na społeczeństwo”. Według tego podejścia, bycie odpowiedzialnym nie oznacza tylko spełniania przez organizację biznesową (przedsiębiorstwo) wszystkich wymogów formalnych i prawnych, ale oprócz tego również zwiększone inwestycje w zasoby ludzkie, w ochronę środowiska i relacje z interesariuszami, którzy mogą mieć faktyczny wpływ na efektywność działalności gospodarczej tych organizacji oraz ich innowacyjność. Zatem wydatki tego rodzaju należy traktować jako inwestycje i źródło innowacji, a nie jako koszt, podobnie jak w przypadku zarządzania jakością.

Wykorzystano materiały z artykułu pt. „Założenia i cele polityki surowcowej zawarte w krajowych dokumentach strategicznych”.

autorzy: dr hab. J. Kalczycka, prof. AGH, Wydział Zarządzania Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, dr hab. inż. Jan Kudelko, prof. PWR, KGHM Cuprum CBR Sp. z o.o., dr hab. inż. Herbert Wirth, prof. PWR, prezes KGHM Polska Miedź S.A.

Zgłoszenie województwa lubuskiego i dolnośląskiego do planu Junckera

Jak najlepiej wykorzystać ostatnią szansę

Władze lokalne mogą wziąć udział w nowym planie inwestycyjnym dla Europy, ale muszą się do tego dobrze przygotować.

Około trzy czwarte inwestycji ogółem jest realizowanych jest na poziomie regionalnym, co ma ogromny wpływ na rozwój tych regionów. Podobnie będzie z inwestycjami wdrażanymi w ramach tzw. planu Junckera.

Ten program, przygotowany przez KE, ma wygenerować 312 mld euro prywatnych inwestycji. Będą to duże projekty dla samorządów lokalnych, które chciałyby skorzystać z tego planu. Oznacza to dla nich przede wszystkim zidentyfikowanie potrzeb, przygotowanie otoczenia prawnego oraz zawieranie strategicznych partnerstw także z innymi jednostkami samorządów. Możliwość zgłaszania projektów do tego programu powinny mieć nie tylko państwa członkowskie, ale także poszczególne regiony.

Region, który w Polsce powinien być przede wszystkim włączony do planu Junckera to województwo lubuskie i dolnośląskie.

Opracowano tu nowe Regionalne Programy Operacyjne na lata 2014–2020 r. (to ostatni okres tak silnego wspierania tych regionów środkami europejskimi). Dlatego też tak ważne jest, aby za inwestować je rozsądnie i uzyskać wzrost konkurencyjności tych regionów. Nie należy zapominać o Wrocławiu, w którym studiuje 126 tysięcy studentów na 24 uczelniach, w tym na słynnej Politechnice Wrocławskiej.

W Lubinie ma siedzibę KGHM Polska Miedź S.A. wraz z zapleczem naukowo-technicznym.

W tym rejonie powstała klasa kreatywna (skupisko talentów i dużego potencjału napędzającego innowację).

Na ten rejon przypada 85% koncesji geologicznych (patrz załączona mapa).

Z raportu pt. „Polityka surowcowa Polski. Rzecz o tym, czego nie ma, a jest bardzo potrzebne”, prof. Jerzego Hausnera i dr. inż. Janusza Steinhoffa wynika, że w Polsce nie ma tak naprawdę polityki surowcowej. Aby ona zaistniała, niezbędna jest konieczność udokumentowania lokalnych zasobów surowcowych. To warunek prawidłowej gospodarki złożami w ramach planów zagospodarowania przestrzennego.

Informacja o złożach kopalni w poszczególnych gminach wymaga sporządzenia dokumentacji kartograficznej (patrz artykuł obok), która pozwalałaby na holistyczne, strategiczne i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi, a tym samym ożywienie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w Polsce i UE.

Proponuję, aby dokumentację kopalni, planów rozwoju gmin i planów rozwoju regionalnego wykonywały, na wzór europejski, regionalne biura projektowe. Biura te powinny być finansowane środkami z budżetu państwa. Proponuję, żeby wspomniane biura sporządzały dokumentację techniczną i przekazywały jej gminie oraz służyły systematycznymi konsultacjami

technicznymi dla wójta m.in. z zakresu geologii, geodezji i planowania przestrzennego. Chcąc pokazać technologię sporządzania tej dokumentacji wybrano, jako eksperymentalną, gminę Warta Bolesławiecka (patrz kolumna IV)

Dokumentację z zakresu inwentaryzacji złóż kopalni już rozpoczęto. W późniejszym czasie nastąpi przedstawienie zidentyfikowanej bazy zasobowej surowców, tak aby można było zainteresować potencjalnych inwestorów górniczych oraz firmy wykorzystujące surowce w ramach swojej działalności biznesowej (branża budowlana, drogowa, kamieniarska, ceramiczna i inne).

Gmina dysponując takim materiałem, w ramach swoich kompetencji może dostosować miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla potrzeb zagospodarowania złóż. Złoża udokumentowane i obszary o potencjale odkrycia i udokumentowania złóż będą ujawnionymi „aktywami gminy”, a tak naprawdę, w przypadku złóż eksploatowanych metodą odkrywkową, właścicielami nieruchomości gruntowych. Przyjęcie przez gminę strategii rozwoju, uwzględniającej wszechstronne wykorzystanie posiadanych zasobów mineralnych pozwoli je chronić w ramach istniejących regulacji prawnych oraz inicjować ich dokładne rozpoznanie. Takie podejście pozwoli również w części przesunąć inicjatywę zagospodarowania złóż do właścicieli nieruchomości gruntowych, którzy będą zainteresowani ich rozpoznanie i komercjalizacją. Powodzenie tej inicjatywy wymaga przełamania krótkoterminowych horyzontów planowania rozwoju szeroko rozumianej branży wydobywczej, charakterystycznych dla obecnego procesu politycznego w Polsce. Społeczności lokalne muszą być poinformowane o potencjale zasobowym, jakim ich gminy dysponują i świadomie decydować o swoim rozwoju.

Sporządzenie dokumentacji zasobów w poszczególnych gminach na terenie województwa dolnośląskiego i lubuskiego wraz z organizacją regionalnych biur projektowych pomoże zwiększyć konkurencyjność regionów poprzez rozwijanie inwestycji bazujących na lokalnych zasobach surowcowych, naukowych i ludzkich. Tak sporządzona dokumentacja wychodzi na przeciw sugestiom UE w zakresie CSR (patrz artykuł wyżej). Realizacja tego projektu powinna być zgłoszona do planu Junckera i w jego ramach finansowana.

E.M.M.

Informacje o złożach kopalni w gminnych portalach mapowych

Samorządy gmin i powiatów są realnymi gospodarzami swojego terenu. Dbają o spełnianie potrzeb mieszkańców, o stan i funkcjonowanie infrastruktury, opracowują strategię i plany rozwoju. Decyzje dotyczące bieżących działań i plany rozwoju wymagają dostępu do pewnych i aktualnych informacji o terenie. Ważnym rodzajem tych informacji jest informacja przestrzenna.

Do szybkiego opracowywania i publikacji planów gospodarki zasobami kopalni bardzo przydatne są gminne portale mapowe. Integrują one informacje pochodzące z różnych dostępnych źródeł, gromadzą i publikują własne informacje przestrzenne, służą do komunikacji z obywatelami i przyczyniają się tym samym do wspomaganie procesu zarządzania gminą. Portale takie posiada już większość polskich gmin i ważne jest, że integrują one informacje z różnych instytucji odpowiedzialnych, na podstawie obowiązujących przepisów, za ich wytwarzanie. Z punktu widzenia tematu gospodarki zasobami kopalni najistotniejsze są informacje pochodzące z Państwowego Instytutu Geologicznego, Ministerstwa Ochrony Środowiska oraz starostw powiatowych. W przypadku Państwowego Instytutu Geologicznego oferowanych jest szereg warstw informacyjnych dotyczących zarówno budowy geologicznej, jak i szczegółów związanych z właściwościami zlokalizowanych złóż różnych kopalni, zarówno tych położonych głęboko, jak i tych płytkich. Z danych udostępnianych przez starostwa powiatowe istotne są informacje zawarte na mapach glebowo-rolniczych, które były sporządzane w oparciu o informacje geologiczne, geomorfologiczne, hydrograficzne i inne dostępne dane tematyczne pozwalające na określenie przydatności rolniczej poszczególnych terenów. Analiza map glebowo-rolniczych może być istotnym elementem wspomagającym ewentualne szczegółowe badania wytypowanych terenów pod kątem zawierania istotnych zasobów kopalni.

W wielu przypadkach informacja o zasobach kopalni jest już zawarta w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, co może stanowić początek inwentaryzacji gminnych zasobów kopalni.

Te zasoby informacyjne powinny stanowić jeden z podstawowych elementów Infrastruktury Informacji Przestrzennej (IIP) kraju, która jest pochodną dyrektywy INSPIRE wprowadzonej w Unii Europejskiej.

Dr hab. inż. Waldemar Izdebski
Wydział Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej

„Dobre praktyki udziału gmin i powiatów w tworzeniu infrastruktury danych przestrzennych w Polsce”,
<http://izdebski.edu.pl/index.php?akcja=publikacje>

